

sa

Sektorske analize

ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2015. broj 37 godina 4

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Hrana i piće

Autorica **Ivana Rašić Bakarić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Nakon što je proizvodnja hrane zabilježila negativne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, prošle je godine došlo do blagog oporavka. Proizvodnja hrane tako na razini cijele 2014. godine bilježi međugodišnju stopu rasta od 2 posto. Za razliku od industrije hrane, industrija pića u 2014. godini bilježi međugodišnji pad proizvodne aktivnosti u visini od 3,1 posto.

_6 Trendovi

U 2014. godini u odnosu na 2008. ukupna proizvodnja industrije hrane smanjena je za 4,1 posto, a ukupna proizvodnja industrije pića za 14,6 posto.

_11 Vodeća trgovačka društva

Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji hrane u 2014. godini bili manji za 0,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. Smanjenje prihoda uz istovremeno smanjenje zaposlenosti rezultiralo je gotovo nepromijenjenom proizvodnošću rada u visini od 1,2 milijuna kuna po zaposlenom.

_15 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačku burzu uvršteno je sedamnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića [Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.]. Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Kraš d.d., Zvijezda d.d. i Franck d.d.

_16 Kretanja u industriji hrane i pića u EU-u

Industrija hrane i pića na razini EU-28 u zadnjem tromjesečju 2014. godine bilježi porast proizvodnje, zaposlenosti i vanjskotrgovinske razmjene u odnosu na prethodno tromjesečje.

_18 Zaključak

Iako hrvatska industrija hrane i pića ima dugu tradiciju i prepoznatljive tržišne marke, te čini 28,2 posto ukupne proizvodnje i 20 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije, ona još nije postavljena kao strateška industrijska grana hrvatskog gospodarstva.

Glavni sektorski pokazatelji

Proizvodnja hrane i pića u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije u Hrvatskoj, ostvaruje najveći udio u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti. Negativna su kretanja koja obilježavaju hrvatsku industriju hrane i pića posljednjih godina osim gospodarskom krizom uvjetovana i gubitkom povlaštenog izvoznog statusa na tržištima CEFTA-e koji je uslijedio ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2012. godini iznosio je 4,1 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,2 posto, a proizvodnje pića 0,9 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 28,2 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 21,8 posto, a proizvodnja pića 6,4 posto.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u prvom tromjesečju ove godine sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao s prosječno 19 posto. Od toga je industrija hrane činila 16,8 posto, a industrija pića 2,2 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

Nakon što je proizvodnja hrane zabilježila negativne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom (pad od 1,9 posto na međugodišnjoj razini u 2012. i 2013. godini), prošle je godine došlo do blagog oporavka. Proizvodnja hrane tako na razini cijele 2014. godine bilježi međugodišnju stopu rasta od 2 posto. Na naznake oporavka ove industrije ukazuju i desezonirani podaci prema kojima je proizvodna aktivnost industrije hrane u razdoblju od prosinca 2014. do veljače 2015. povećana za 2,1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

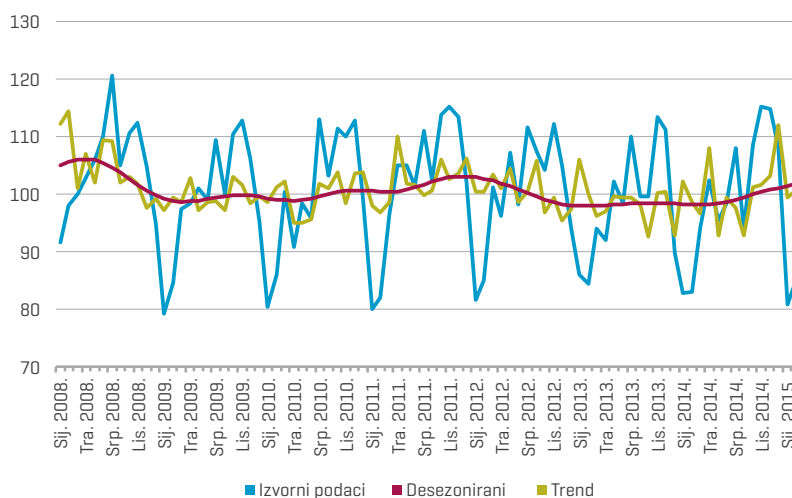
“Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u veljači 2015. godine u industriji pića iznosila je 8.989 kuna.

Usprkos povećanju aktivnosti tijekom 2014. godine, industriju hrane obilježava smanjenje broja zaposlenih i stagnacija plaća. U veljači 2015. godine zaposlenost je smanjena za 3,4 posto u odnosu na isti mjesec 2014. godine. Mjesečne bruto plaće u istom mjesecu u ovoj industriji su na međugodišnjoj razini realno povećane za 1,3 posto, a nominalno za 0,9 posto. Industrija hrane je tako u veljači 2015. godine zapošljavala 32.747 radnika s prosječnom bruto plaćom u visini od 6.342 kuna.

UDIO INDUSTRIJE HRANE I PIĆA U BDP-U HRVATSKE U 2012. GODINI IZNOSIO JE 4,1 POSTO.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

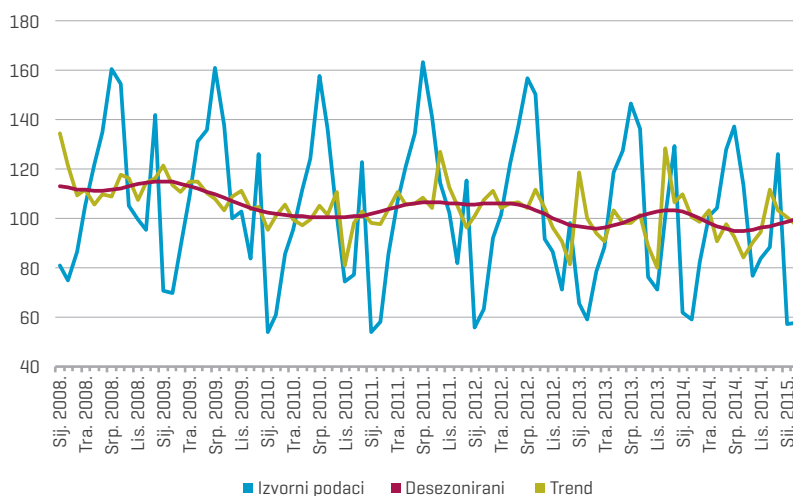

Za razliku od industrije hrane, industrija pića u 2014. godini bilježi međugodišnji pad proizvodne aktivnosti u visini od 3,1 posto. Usporedbe radi, proizvodna je aktivnost ove industrije na međugodišnjoj razini u 2013. godini pala za 2,2 posto, a u 2012. godini za 4,1 posto. Premda je prema desezoniranim podacima proizvodna aktivnost industrije pića u razdoblju od prosinca 2014. do veljače 2015. povećana za 1,5 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, još uvijek je prerano donositi zaključke o oporavku ove industrije.

Smanjenje broja zaposlenih obilježava i industriju pića, ali praćeno značajnim smanjenjem realnih bruto plaća. Tako je u veljači 2015. godine ova industrija zapošljavala 4.281 radnika, odnosno 4,2 posto manje nego u istom mjesecu 2014. godine. U usporedbi s veljačom prethodne godine, prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno manja za 21,4 posto, a realno za 21,1 posto. Plaće u ovoj industrijskoj grani i dalje su među najvećim u sektoru prerađivačke industrije. Od djelatnosti prerađivačke industrije, veće prosječne bruto plaće isplaćuju se samo u farmaceutskoj industriji, proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda te djelatnosti popravaka i instaliranja strojeva i opreme. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Proizvođačke cijene u proizvodnji prehrambenih proizvoda bilježe manji pad od pada cijena na razini cjelokupne prerađivačke industrije. Tako su u travnju 2015. u usporedbi s travnjem 2014. godine proizvođačke cijene u proizvodnji hrane pale za 1,1 posto. Istovremeno su cijene na razini prerađivačke industrije zabilježile pad od 3,9 posto. S druge strane, u istom razdoblju cijene proizvođača pića zabilježile su međugodišnji rast od 2,1 posto.

Obje industrije, i prehrambena industrija i industrija pića, u prvom tromjesečju ove godine bilježe međugodišnji porast proizvodnosti rada. Proizvodnost rada industrije hrane ostvaruje rast od 5,5 posto, a proizvodnost rada industrije pića od 1,2 posto. Porast proizvodnosti rada obiju industrija posljedica je sporijeg pada proizvodne aktivnosti od pada zaposlenosti.

Industrija hrane i pića je u 2014. godini sudjelovala s 10,2 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (8,8 posto industrija hrane i 1,4 posto industrija pića), dok je u ukupnom robnom izvozu Republike Hrvatske sudjelovala s 8,9 posto (7,7 posto industrija hrane i 1,2 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2014. godine sudjelovala je s 12,2 posto (11,2 posto prehrambena industrija i 1 posto industrija pića). Potrebno je napomenuti da obje industrijske grane ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom svih dvanaest mjeseci 2014. godine povećan je za 18,1 posto u odnosu na isto razdoblje 2013. godine, a uvoz za 9,8 posto. Industrija pića u 2014. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 8,6 posto i rast uvoza od 22,4 posto.

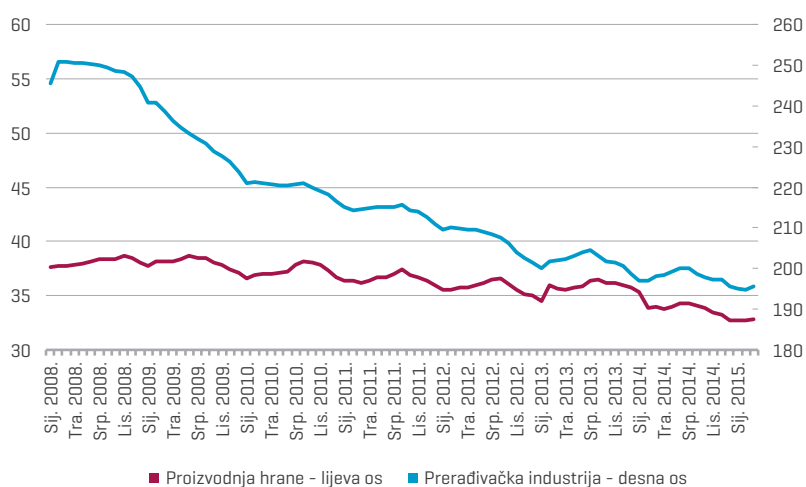
“I prehrambena industrija i industrija pića u prvom tromjesečju ove godine bilježe međugodišnji porast proizvodnosti rada.

Trendovi

— Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2014. godini smanjena za 4,1 posto u odnosu na 2008. godinu. Smanjenje proizvodnje negativno se odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora. Ova je industrija u 2014. godini u prosjeku zapošljavala 33.900 radnika, što je 4.212 (ili 15,3 posto) radnika manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Međutim, uslijed bržeg pada zaposlenosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji od pada zaposlenosti u industriji hrane, povećan je udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije (s 15,3 posto u 2008. na 17,1 posto u 2014. godini).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, 2008.-2014. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“ Analiza kretanja proizvođačkih cijena za razdoblje od 2008. do 2013. godine ukazuje na kontinuirani rast cijena u obje industrijske grane.

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2014. godini u industriji hrane bile su nominalno manje za 0,9 posto u odnosu na prosjek 2008. godine (tablica 1). Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i plaća na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2008. do 2014. godine, mogu se uočiti dva podrazdoblja. U prvom su podrazdoblju od 2008. do 2009. godine plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije (čak i malo iznad prosjeka). Međutim, u podrazdoblju od 2010. do 2014. godine one padaju na razinu ispod prosjeka prerađivačke industrije, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane

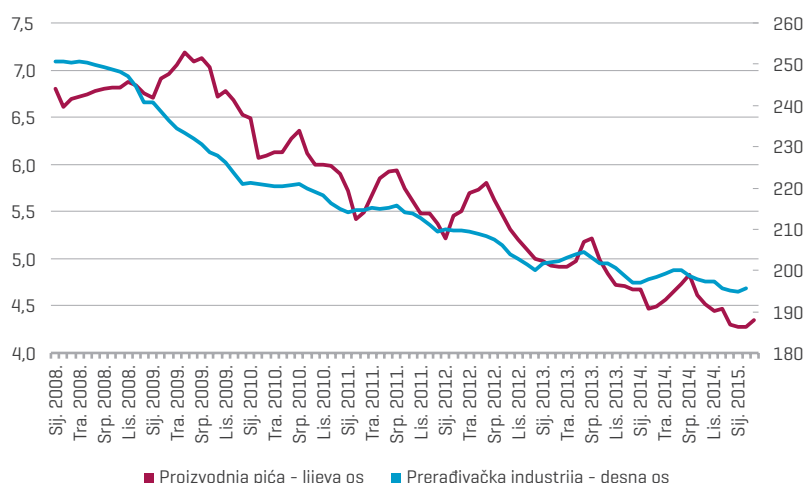
PORAST PROIZVODNOSTI RADA ZABILJEŽEN JE U OBJE INDUSTRIJSKE GRANE.

činile 99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, one u 2014. godini padaju na 93,5 posto prosjeka plaća isplaćenih u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2014. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kreću se ispod državnog prosjeka. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2008. godine bile na razini 88,2 posto državnog prosjeka, dok su 2014. godine pale na razinu od 82,9 posto državnog prosjeka.

Ukupna je proizvodnja industrije pića u 2014. godini bila za 14,6 posto manja u odnosu na 2008. godinu. U 2014. godini u industriji pića bilo je u prosjeku zaposleno 4.563 radnika, odnosno 2.209 radnika (32,6 posto) manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Uslijed bržeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, i to s 2,7 posto u 2008. na 2,3 posto u 2014. godini.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, 2008.-2014. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom naredne četiri godine.

Tako je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji u 2014. godini bila nominalno veća za 10,3 posto u odnosu na 2008. godinu, te za 11,7 posto veća u odnosu na 2009. godinu (tablica 1). K tome je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2014. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva.

Tablica 1.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, 2008.-2014.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.543	7.711	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.568	6.620	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049
Hrvatska = 100	87,1	85,9	86,1	86,0	86,7	87,5	88,6
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.656	6.677	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594
Prerađivačka industrija = 100	101,3	100,9	99,3	97,8	97,2	95,0	93,5
Hrvatska = 100	88,2	86,6	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9
Proizvodnja pića (u kunama)	8.657	8.555	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552
Prerađivačka industrija = 100	131,8	129,2	131,8	135,4	135,0	136,0	135,5
Hrvatska = 100	114,8	111,0	113,6	116,4	117,0	119,0	120,1

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analiza kretanja proizvođačkih cijena za razdoblje od 2008. do 2013. godine ukazuje na kontinuirani rast cijena u obje industrijske grane. Tako su cijene proizvođača hrane u razdoblju od 2008. do 2013. godine rasle po prosječnoj godišnjoj stopi od 5,9 posto. Cijene proizvođača prehrambenih proizvoda u 2013. godini bile su za 2,3 posto veće u odnosu na 2012. U 2012. godini bile su veće za 3,1 posto, a u 2011. za 7,6 posto u odnosu na prethodnu godinu. Cijene proizvođača pića tijekom razdoblja od 2008. do 2012. godine rasle su po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,3 posto. Cijene proizvođača pića bile su u 2013. godini veće za 3,7 posto u odnosu na 2012., a u 2012. za 4,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. U 2011. godini zabilježen je međugodišnji rast od 1,5 posto cijena proizvođača pića.

Porast proizvodnosti rada zabilježen je u obje industrijske grane (tablica 2). Međutim, on je najvećim dijelom posljedica snažnijeg pada broja zaposlenih u odnosu na pad proizvodnje tijekom razdoblja od 2010. do 2013. godine. Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2013. godini bila je za 11 posto veća u odnosu na 2010. godinu. U odnosu na baznu 2010. godinu, proizvodnost rada u industriji pića bila je u 2013. godini veća za 8,8 posto.

INDUSTRIJA PIĆA OSTVARUJE POZITIVNU VANJSKOTRGOVINSKU RAZMJENU.

Tablica 2.
Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, Republika Hrvatska, 2011.-2013. (2010. = 100)

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	2011.	2012.	2013.
Prerađivačka industrija	103,9	108,3	108,6
Proizvodnja hrane	105,6	108,2	111,0
Proizvodnja pića	114,6	104,2	108,8

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2008. do 2014. godine, može se ustvrditi da unatoč globalnoj gospodarskoj krizi dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje uvoza bilo veće od povećanja izvoza (tablica 3). Uvoz industrije hrane u razdoblju od 2008. do 2014. godine povećan je za 45,3 posto, a izvoz za 38,2 posto. Brži rast uvoza od rasta izvoza doveo je do pogoršanja vanjskotrgovinske bilance ove grane i samim time manje pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2013. godine iznosila je 49,5 posto, dok je 2008. godine iznosila 52 posto.

Tablica 3.
Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, 2008.-2014.

	2008.	2010.	2012.	2014.*	Indeks 2014./2008.
Proizvodnja hrane					
Izvoz (mil. kuna)	4.415,0	4.410,9	5.344,4	6.101,8	138,2
Prerađivačka industrija (%)	7,0	7,5	8,2	8,8	126,5
Uvoz (mil. kuna)	8.485,9	7.921,9	10.500,5	12.333,4	145,3
Prerađivačka industrija (%)	6,8	8,8	10,7	11,2	165,2
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	52,0	55,7	50,9	49,5	95,1
Proizvodnja pića					
Izvoz (mil. kuna)	728,1	739,4	940,2	942,0	129,4
Prerađivačka industrija (%)	1,2	1,3	1,4	1,4	118,4
Uvoz (mil. kuna)	722,9	649,3	760,3	1.068,5	147,8
Prerađivačka industrija (%)	0,6	0,7	0,8	1,0	168,0
Pokrivenost uvoza izvozom (%)	100,7	113,9	123,7	88,2	87,5

* Napomena: Podaci za 2014. godinu su preliminarni.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz industrije pića je u 2014. godini bio za 29,4 posto veći nego u 2008.

S druge strane, izvoz industrije pića je u 2014. godini bio za 29,4 posto veći nego u 2008., a uvoz za 47,8 posto. Za razliku od prethodnih godina promatranog razdoblja (s izuzetkom 2009. godine), industrija pića u 2014. godini ostvaruje negativnu vanjskotrgovinsku razmjenu, što rezultira padom pokrivenosti uvoza izvozom ove industrije. Tako je pokrivenost uvoza izvozom industrije pića u 2014. godini iznosila 88,2 posto, dok je primjerice 2012. godine iznosila 123,7 posto.

Vodeća trgovačka društva

“Dobit vodećih
trgovačkih društava
u proizvodnji hrane
u 2014. godini
povećana je za čak
83,8 posto u odnosu
na 2013. godinu.

Uvid u financijske pokazatelje deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane ukazuje na nastavak usporavanja aktivnosti ovog sektora tijekom 2014. godine [tablica 4]. Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2014. godini bili manji za 0,3 posto u odnosu na prethodnu godinu. Smanjenje prihoda uz istovremeno smanjenje zaposlenosti rezultiralo je gotovo nepromijenjenom proizvodnošću rada u visini od 1,2 milijuna kuna po zaposlenom. U obje promatrane godine deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije kumulativno ostvaruje dobit. Pritom je dobit u 2014. godini povećana za čak 83,8 posto u odnosu na 2013. godinu. Zanimljivo je primijetiti da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. Kao i prošle godine, unutar deset vodećih proizvođača hrane, tri društva [Ledo d.d., PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d. i Zvijezda d.d.] članovi su Agrokor grupe. U sastavu grupa poduzeća posluju i Kraš d.d. [dio Kraš grupe] te Franck d.d. [dio Franck grupe]. Među deset najboljih u 2014. ušao je PPK d.d., a iz te je skupine izašla Viro tvornica šećera d.d.

Tablica 4.

Prosječne vrijednosti
odabranih pokazatelja
poslovanja vodećih deset
trgovačkih društava u
djelatnosti proizvodnje
hrane, 2013. i 2014.

Napomena: Obuhvat vodećih
trgovačkih društava: PIK Vrbovec –
Mesna industrija d.d., Vindija d.d.,
Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d.,
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.,
Zvijezda d.d., Kraš d.d., Franck d.d.,
PPK d.d.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2013.	2014.	2014./2013.
Ukupni prihodi [mil. kuna]	14.189,0	14.147,0	99,7
Dobit prije oporezivanja [mil. kuna]	404,7	741,9	183,3
Broj zaposlenih	11.646,0	11.535,0	99,0
Bruto marža [%]	2,9	5,2	183,9
Profitabilnost imovine [%]	2,6	4,5	174,0
Proizvodnost rada [prihod u mil. kuna po zaposlenom]	1,2	1,2	100,7
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,0	1,0	93,3
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,6	0,6	100,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,4	0,4	101,6

Financijski podaci vodećih trgovačkih društava u prehrambenoj industriji ukazuju na poteškoće s održavanjem likvidnosti. Koeficijent tekuće likvidnosti

KOEFICIJENT TEKUĆE LIKVIDNOSTI DESET VODEĆIH PROIZVOĐAČA HRANE IZNOSIO JE 0,6 U 2014. GODINI.

deset vodećih proizvođača hrane iznosio je 0,6 u 2014. godini. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 implicira mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. Koeficijent zaduženosti je u 2014. godini iznosio 0,4, što je neznatno iznad razine iz 2013. godine. Budući da se smatra da je trgovačko društvo relativno zaduženo kada koeficijent zaduženosti iznosi više od 0,5 odnosno kada vrijednost ukupnih obveza premaši 50 posto vrijednosti ukupne imovine, može se zaključiti kako vodeća poduzeća u industriji hrane nemaju većih problema sa zaduženošću. Prema dostupnim podacima Poslovne Hrvatske, povećanje prihoda u 2014. godini u odnosu na 2012. godinu ostvarili su PPK d.d. [12 posto], PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d. [10 posto], Kraš d.d. [3,9 posto], Dukat d.d. [1,6 posto] i Franck d.d. [0,9 posto]. S druge strane, unutar analizirane skupine poduzeća najveće smanjenje prihoda ostvarili su Zvijezda d.d. [10,3 posto], Vindija d.d. [7,1 posto], Podravka d.d. [4,5 posto] i Ledo d.d. [1,6 posto].

Tablica 5.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2014.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Vindija d.d.	2.575,3	0,6	1,0	0,7
PIK Vrbovec – Mesna industrija d.d.	2.190,6	0,6	1,5	4,1
Podravka d.d.	1.957,9	0,5	2,7	10,3
Dukat d.d.	1.711,9	0,4	1,0	4,4
Ledo d.d.	1.157,3	0,1	4,9	14,8
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.105,2	0,3	1,8	7,0
Kraš d.d.	891,1	0,5	1,3	2,3
Zvijezda d.d.	882,9	0,2	2,7	5,3
PPK d.d.	869,7	0,5	1,9	1,9
Franck d.d.	804,9	0,4	1,2	3,0

“**Ukupni su prihodi deset vodećih proizvođača pića u 2014. smanjeni za 3,7 posto u odnosu na prethodnu godinu.**

Financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića ukazuju na smanjenje aktivnosti ovog sektora tijekom 2014. godine (tablica 6). Naime, ukupni su prihodi deset vodećih proizvođača pića u 2014. smanjeni za 3,7 posto u odnosu na prethodnu godinu, dok bruto dobit bilježi međugodišnji pad od čak 18,3 posto. Međugodišnje smanjenje prihoda uz istovremeno blago povećanje zaposlenosti (broj zaposlenih povećan je za 0,6 posto) za posljedicu je imalo smanjenje proizvodnosti rada za 4,3 posto.

Tablica 6.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2013. i 2014.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2013.	2014.	2014./2013.
Ukupni prihodi (mil. kuna)	5.194,6	5.001,4	96,3
Dobit prije oporezivanja (mil. kuna)	735,7	601,4	81,7
Broj zaposlenih	3.750,0	3.771,0	100,6
Bruto marža (%)	14,2	12,0	84,9
Profitabilnost imovine (%)	10,7	8,1	75,7
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,4	1,3	95,7
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,9	0,9	91,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,9	0,9	108,1
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,5	98,8

U usporedbi s vodećim proizvođačima hrane, vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića ostvarila su veću likvidnost tijekom 2014. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, deset vodećih proizvođača pića iznosio je 1,1 u 2014. te 1,2 u 2013. godini. S obzirom na vrijednost ovog pokazatelja, najveću likvidnost u 2013. godini bilježi SLAVONIJA SLAD d.o.o., zatim slijede Jamnica d.d., Heineken Hrvatska d.o.o. i Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o. Zanimljivo je primijetiti kako su sva navedena društva značajno popravila likvidnost u odnosu na 2013. godinu. Probleme s likvidnošću u 2014. godini imali su Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Agrolaguna d.d. i Imota d.d.

Tablica 7.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2014.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža
Jamnica d.d.	1.505,3	0,2	2,4	15,2
Zagrebačka pivovara d.o.o.	914,1	0,6	0,7	23,1
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	818,5	0,4	1,3	6,5
Heineken Hrvatska d.o.o.	695,2	0,4	1,7	20,3
Badel 1862 d.d.	295,7	1,0	0,4	-14,9
Carlsberg Croatia d.o.o.	294,7	0,4	0,9	-5,9
Maraska d.d.	149,8	0,8	0,7	-17,6
SLAVONIJA SLAD d.o.o.	147,6	0,8	4,1	-4,5
Agrolaguna d.d.	102,7	0,4	0,9	0,6
Imota d.d.	77,9	1,1	0,2	76,6

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Indeks CROBEXnutris u 2014. godini ostvario je pad od 8,4 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Na Zagrebačku burzu uvršteno je sedamnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića (Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku burzu uvršteni su Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Kraš d.d., Zvijezda d.d. i Franck d.d.

U sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se tri proizvođača hrane, i to Ledo d.d. (s težinom u indeksu od 7,10 posto), Podravka d.d. (s težinom u indeksu od 7,49 posto) i Kraš d.d. (s težinom u indeksu od 2,37 posto). Kako bi se olakšalo praćenje tržišnih trendova i donošenje investicijskih odluka, od 22. veljače 2013. godine na Zagrebačku burzu uvedeni su i sektorski indeksi, koji su inače uobičajeni na velikim svjetskim burzama. Jedan od sektorskih indeksa je i CROBEXnutris kojim se prate prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane. Radi se o cjenovnom indeksu. Uvjet za uvrštenje u indeks najmanje je 70 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen (pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu). Bazni datum je 21. veljače 2013., a bazna vrijednost je 1.000. U sastavu ovog indeksa su trenutno dionice Atlantic grupe d.d., Belja d.d., Kraša d.d., Leda d.d., Podravke d.d., Zvijezde d.d. i Vupika d.d. Indeks CROBEXnutris u 2014. godini ostvario je pad od 8,4 posto u odnosu na prethodnu godinu. U usporedbi s prvim tromjesečjem 2014., CROBEXnutris je u prvom tromjesečju 2015. pao za 4,2 posto.

“Sektor proizvodnje hrane čini 8 posto tržišne kapitalizacije i 13 posto ukupnog prometa Zagrebačke burze u 2014. godini.

Na značaj sektora proizvodnje hrane ukazuju i podaci o tržišnoj kapitalizaciji i prometu dionicama društava iz te djelatnosti. Prema izvještaju o pregledu trgovine na Zagrebačkoj burzi u 2014. godini sektor proizvodnje hrane čini značajan udio u ukupnoj tržišnoj kapitalizaciji i ukupnom prometu ostvarenom na Zagrebačkoj burzi (8 posto tržišne kapitalizacije i 13 posto ukupnog prometa Zagrebačke burze u 2014. godini)¹.

¹ Zagrebačka burza, Pregled trgovine u 2014. godini, <http://zse.hr/UserDocImages/reports/ZSE-2014.pdf>.

Kretanja u industriji hrane i pića u EU-u²

“Industrija hrane i pića u Europskoj uniji ostvarila je u zadnjem tromjesečju 2014. godine vanjskotrgovinski suficit u iznosu od 7,1 milijardi eura.

— Industrija hrane i pića na razini EU-28 u zadnjem tromjesečju 2014. godine bilježi porast proizvodnje, zaposlenosti i vanjskotrgovinske razmjene u odnosu na prethodno tromjesečje. Istovremeno se smanjuju cijene proizvođača, ukupan prihod industrije, ali i cijene uvozne hrane.

Proizvodna aktivnost ovog sektora na razini EU-28 u zadnjem tromjesečju 2014. godine bilježi rast od 0,43 posto u odnosu na prethodno tromjesečje³. U većini zemalja članica rast je bio veći od onoga u prethodnom tromjesečju. Smanjenje proizvodne aktivnosti industrije hrane i pića zabilježeno je u tek nekoliko zemalja (Danska, Finska, Latvija, Mađarska, Portugal, Španjolska i Švedska).

Zadnje tromjesečje 2014. godine na europskom tržištu hrane obilježio je pad cijena većine poljoprivrednih kultura izuzev kave i meke pšenice. Pad cijena zabilježen je kod kakaa, šećera, kukuruza, obranog i punomasnog mlijeka u prahu te sojinog i repinog ulja.

Industrija hrane i pića na razini EU-28 u posljednja dva tromjesečja 2014. godine bilježi smanjenje prihoda. Pritom je prihod ostvaren u četvrtom tromjesečju bio manji za 0,6 posto u odnosu na treće tromjesečje 2014. godine. Cijene uvoznih proizvoda su u zadnjem tromjesečju 2014. godine zabilježile pad od 1 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Industrija hrane i pića u Europskoj uniji ostvarila je u zadnjem tromjesečju 2014. godine vanjskotrgovinski suficit u iznosu od 7,1 milijarde eura, što je za 0,5 milijardi eura (8,4 posto) više nego u istom tromjesečju 2013. godine. Pri tome je ukupan uvoz industrije hrane i pića iznosio 17,8 milijardi eura, što predstavlja međugodišnji rast od 3,6 posto. Značajan pad uvoza bilježe samo proizvodi od voća i povrća. Istovremeno je ova industrijska

² Preuzeto iz izvještaja koji objavljuje i izrađuje udruženje europskih proizvođača hrane i pića FoodDrinkEurope (FoodDrinkEurope, 2015). Članstvo u udruženju FoodDrinkEurope ima Hrvatska udruga poslodavaca – Udruga prehrambene industrije i poljoprivrede te Agrokor grupa, kao predstavnik vodećih proizvođača hrane i pića.

³ Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Hrvatsku, Luksemburg, Maltu, Slovačku i Sloveniju nisu bili dostupni.

INDUSTRIJA HRANE I PIĆA NA RAZINI EU-28 U POSLEDNJA DVA TROMJESEČJA 2014. GODINE BILJEŽI SMANJENJE PRIHODA.

grana ostvarila izvoz u vrijednosti od 25 milijardi eura, što je za 4,9 posto više nego u 2013. godini. Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza bilježe mlinarski i škrobni proizvodi (14,9 posto), pripremljena hrana za životinje (11,7 posto), ulja i masti (9,1 posto), voće i povrće (7,6 posto), pekarski proizvodi i tjestenina (5,8 posto), riblji proizvodi (5,1 posto), proizvodi od mesa (5 posto), žestoka alkoholna pića (3,5 posto), pivo (3,2 posto), vino (3 posto) i gazirani sokovi (2,4 posto).

Tablica 8.
Vanjskotrgovinska
bilanca, EU-28, industrija
hrane i pića (mil. eura)

Izvor: FoodDrinkEurope, 2015.

	4. tromjesečje 2013.	4. tromjesečje 2014.
Ukupno hrana i piće	6.589	7.142
Mesni proizvodi	1.175	1.283
Riba i morski proizvodi	-3.172	-3.525
Prerađeno voće i povrće	-935	-761
Ulja i masti	-3.173	-3.078
Mliječni proizvodi	2.442	2.278
Mlinarski i škrobni proizvodi	326	423
Pekarski proizvodi i tjestenina	864	910
Ostali prehrambeni proizvodi	2.756	3.095
Pripremljena hrana za životinje	560	619
Pića	5.547	5.715

Zaključak

“ Visoku specijalizaciju u proizvodnji hrane imaju Koprivničko-križevačka, Varaždinska i Bjelovarsko-bilogorska županija.

— Iako hrvatska industrija hrane i pića ima dugu tradiciju i prepoznatljive tržišne marke, te čini 28,2 posto ukupne proizvodnje i 20 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije, ona još nije postavljena kao strateška industrijska grana hrvatskog gospodarstva. Na značaj ove industrije ukazuju i rezultati nedavnog istraživanja o stanju i potencijalu prehrambenog sektora na domaćem i izvoznim tržištima koje je proveo Ekonomski institut, Zagreb. Provedenom analizom utvrđeni su snažni multiplikativni učinci ove industrijske grane, odnosno utvrđeno je da porast potražnje za prehrambenim proizvodima od milijun kuna dovodi do porasta zaposlenosti za 1,95 osoba [Poslovni dnevnik, 2015]. Usporedi li se s ostalim sektorima, prehrambena industrija je treći multiplikator po važnosti.

Razina specijalizacije u djelatnostima proizvodnje hrane među županijama u Hrvatskoj se razlikuje⁴. Visoku specijalizaciju u proizvodnji hrane imaju Koprivničko-križevačka [4,8 puta veća od državnog prosjeka], Varaždinska [2,3] i Bjelovarsko-bilogorska županija [2,1]. Zatim slijede Virovitičko-podravska, Zagrebačka, Međimurska, Požeško-slavonska, Sisačko-moslavačka, Osječko-baranjska i Zadarska županija. Poredak županija prema razini specijalizacije u proizvodnji hrane prikazan je na slici 5.

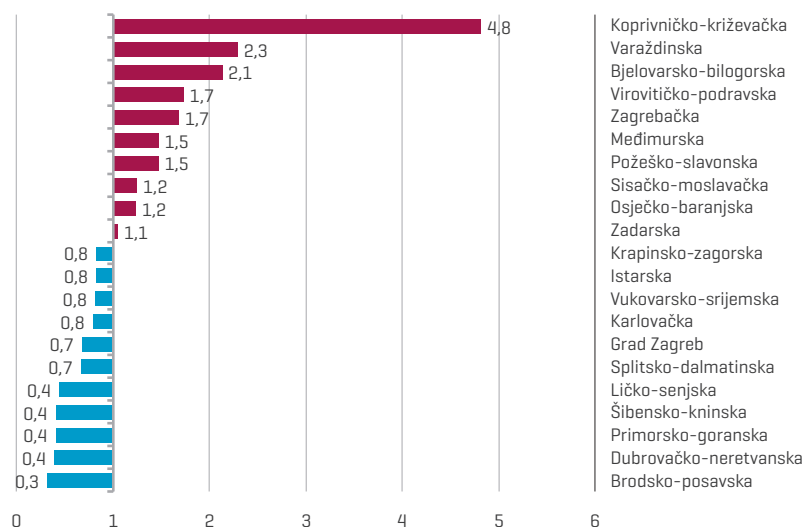
Slika 6 prikazuje poredak županija prema razini specijalizacije u proizvodnji pića. Najvišu specijalizaciju u proizvodnji pića ima Požeško-slavonska županija [5,2 puta veća u odnosu na nacionalni prosjek]. Zatim slijede Karlovačka, Zagrebačka, Koprivničko-križevačka, Osječko-baranjska, Zadarska i Šibensko-kninska županija. Iako Grad Zagreb prisvaja gotovo četvrtinu [24,7 posto] ukupne zaposlenosti hrvatske industrije pića, udio zaposlenih u ovom sektoru u ukupnom gospodarstvu grada [0,3 posto] ispod je državnog prosjeka [0,4 posto]. Stoga je i razina specijalizacije gospodarstva Grada Zagreba u ovoj djelatnosti ispod državnog prosjeka. Najnižu razinu specijalizacije u proizvodnji pića bilježi Krapinsko-zagorska županija [0,03].

⁴ Kao mjera razine specijalizacije korišten je indeks specijalizacije gospodarske strukture kojim se u odnosu stavlja udio djelatnosti (mjeren udjelom zaposlenih te djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti) u ukupnom gospodarstvu županije i nacionalni prosjek. Vrijednost indeksa specijalizacije veća od jedan znači da određena županija ima viši stupanj specijalizacije u određenoj djelatnosti u odnosu na nacionalni prosjek.

NAJVIŠU SPECIJALIZACIJU U PROIZVODNJI PIĆA IMA POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA.

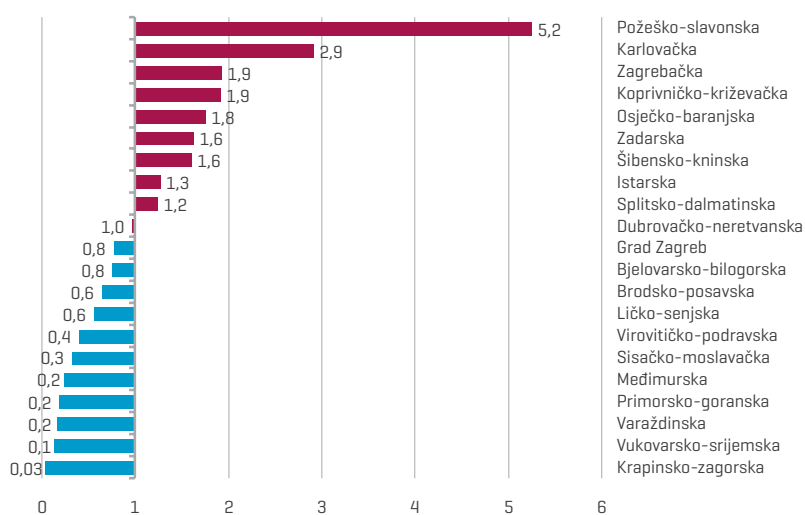
Slika 5.
Specijalizacija županija u djelatnosti proizvodnje hrane, 2013.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Slika 6.
Specijalizacija županija u djelatnosti proizvodnje pića, 2013.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Prema podacima Poslovne Hrvatske u industriji hrane i pića aktivno je više od 3.000 registriranih poslovnih subjekata (od čega 1.878 trgovačkih društava i 1.396 obrta). Najprofitabilnije djelatnosti u ovom sektoru su proizvodnja i prerada mlijeka i sira, proizvodnja piva, prerada čaja i kave

te proizvodnja bezalkoholnih pića, a jedna od važnih grana hrvatske prehrambene industrije je i konditorska industrija. Najznačajniji izvozni proizvodi industrije hrane i pića su dodaci jelima, keksi i vafli, punjena čokolada, konzervirane srdele, gotove juhe, maslinovo ulje, pivo i alkoholna pića [Agencija za investicije i konkurentnost, 2015].

Literatura:

Agencija za investicije i konkurentnost, 2015, <http://www.aik-invest.hr/sektori/prehrambena-industrija/> [pristupljeno 17. svibnja 2015.].

Državni zavod za statistiku, 2014, *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2014*.

FoodDrinkEurope, 2015, http://www.fooddrinkurope.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_Economic_Bulletin_-_Q4_of_2014.pdf [pristupljeno 17. svibnja 2015.].

Poslovni dnevnik, 2015, "Domaći proizvođači hrane prilikom moraju tražiti u Turskoj, čije tržište raste najbrže", <http://www.poslovni.hr/hrvatska/proda-li-se-samo-za-milijun-kuna-vise-hrane-zaposlenost-i-bdp-skocit-ce-po-2-295555> [pristupljeno 17. svibnja 2015.].

Zagrebačka burza, 2015, *Pregled trgovine u 2014. godini*, <http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE-2014.pdf> [pristupljeno 13. svibnja 2015.].

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Telekomunikacije izlazi u lipnju 2015.